

Krzysztof Kmak¹

O potrzebie nowelizacji art. 72 § 3 k.p.k.

Streszczenie

Artykuł dotyczy konieczności dokonania zmiany art. 72 § 3 k.p.k. Aktualnie wymieniony przepis nakłada obowiązek doręczenia postanowienia o przedstawieniu, zmianie i uzupełnieniu zarzutów podejrzanemu niewładającemu w wystarczającym stopniu językiem polskim. Autor wyraża pogląd, że nie ma uzasadnienia dla obowiązywania takiej regulacji, skoro podejrzany o treści wymienionych postanowień dowiaduje się (za pośrednictwem tłumacza) przy okazji przesłuchania go. Także EKPC i regulacje prawa unijnego nie nakładają w tym względzie bezwzględnych obowiązków na organy postępowania przygotowawczego. Wobec tego zasadne byłoby znówelizowanie art. 72 § 3 k.p.k. i odstąpienie od obowiązku doręczenia tłumaczenia postanowienia, jeżeli podejrzany wyraża na to zgodę.

Słowa kluczowe

Postępowanie karne, tłumacz, oskarżony, podejrzany, zarzuty

Przepis art. 72 § 1 k.p.k. przyznaje oskarżonemu niewładającemu w wystarczającym stopniu językiem polskim prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza. Tłumacz musi brać udział w czynnościach, w których uczestniczy oskarżony (art. 72 § 2 k.p.k.). Rozwinięciem tej regulacji jest art. 72 § 3 k.p.k., zgodnie z którym oskarżonemu, o którym mowa w § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu. Przywołane przepisy oczywiście odnoszą się również do podejrzanego (art. 71 § 3 k.p.k.)². Prawo do korzystania z pomocy tłumacza jest w tym wypadku elementem prawa do obrony (art. 6 k.p.k.)³.

¹ Krzysztof Kmak, asesor Prokuratury Rejonowej Kraków-Śródmieście Wschód w Krakowie, absolwent studiów doktoranckich na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.

² Nie dotyczą natomiast osoby podejrzanego, czyli osoby, co do której zachodzi uzasadnione podejrzenie, że jest sprawcą przestępstwa, ale nie przedstawiano jej zarzutów. Wy-

Wagę tego prawa trafnie opisuje C. Nowak: „dla przeciętnego człowieka postawionego w obcym kraju przed sądem procedującym w nieznanym mu języku, realizacja tego uprawnienia będzie niezwykle żywotną kwestią. Rozumienie toczącego się przeciwko każdej osobie postępowania wydaje się jej przyrodzonym prawem – przyrodzonym w tym sensie, że nikt nie chce pozostawać w nieświadomości, gdy ważą się jego losy, a możliwość tłumaczenia, w tym wypadku czynności w ramach postępowania karnego, stwarza choćby potencjalną możliwość aktywnego w nim uczestniczenia”⁴.

Dla aktualizacji obowiązku wezwania tłumacza do czynności z udziałem tłumacza wystarczające jest np. niewładanie językiem polskim w mowie, nawet jeśli oskarżony rozumie ten język. Udział tłumacza nie jest natomiast niezbędny w przypadku oskarżonego, który rozumie język polski i włada nim w mowie, ale nie rozumie specjalistycznej terminologii prawniczej, skoro tego rodzaju nieznanomość niejednokrotnie dotyczy również osób, dla których język polski jest językiem ojczystym⁵.

nika to choćby z tego, że osoba podejrzana nie jest stroną postępowania; brak jest jakiegokolwiek przepisu nakazującego co do niej odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących oskarżonego (analogicznie jak art. 71 § 3 k.p.k. w stosunku do podejrzanego). Odnosi się to również do przypadków ustnego przedstawienia zarzutów (art. 308 § 2, art. 325g § 1 k.p.k.), w których osoba przesłuchiwana uzyskuje status podejrzanego (postanowienie SA w Katowicach z dnia 14 czerwca 2006 r., sygn. II AKz 361/06, Legalis nr 78758; por. D. Drajewicz, (w:) D. Drajewicz (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1–424, Warszawa 2020, komentarz do art. 72, nb 8). Zob. szerzej np. A. Wiltoś, Prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza w postępowaniu karnym. Wybrane zagadnienia, Przegląd Prawa i Administracji 2013, t. 92, s. 132–133; por. na gruncie prawa unijnego A. Górski, M. Toruński, Zmiany w treści prawa do tłumaczenia w postępowaniu karnym według dyrektywy Komisji i Rady 2010/64/UE, Białostockie Studia Prawnicze 2014, t. 15, s. 135.

³ Jednoznacznie wynika to z art. 6 ust. 3 lit. e Konwencji o ochronie praw człowieka i wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284, dalej: EKPC) oraz art. 14 ust. 3 lit. f Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz. U. z 1977 r., nr 38, poz. 167, dalej: MPPOiP). Prawo to ma także konstytucyjne uzasadnienie (zob. A. Wiltoś, Prawo..., s. 130). Warto zauważyć, że do 1 lipca 2003 r. art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k. traktował niewładanie językiem polskim przez oskarżonego jako podstawę obrony obywatelskiej. *De lege lata* tego typu okoliczność może prowadzić do ustanowienia obrońcy z urzędu na podstawie art. 79 § 2 k.p.k., choć raczej nie samodzielnie (por. R. A. Stefański, (w:) Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1–166, Warszawa 2017, komentarz do art. 79, teza 15; R. A. Stefański, Udział tłumacza w postępowaniu karnym jako przejaw rzetelnego procesu karnego, (w:) Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdy, Warszawa 2009, s. 377–378).

⁴ C. Nowak, Prawo do korzystania z pomocy tłumacza w europejskim i polskim prawie karnym, Prokuratura i Prawo 1998, nr 10, s. 90.

⁵ Szerzej na ten temat zob. R. A. Stefański, (w:) Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1–166, Warszawa 2017, komentarz do art. 72, teza 5; S. Steinborn, (w:) S. Steinborn (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wy-

Trudno kwestionować zasadność obowiązku tłumaczenia aktu oskarżenia, orzeczeń kończących postępowanie oraz orzeczeń podlegających zaskarżeniu. Oskarżony powinien mieć prawo do uzyskania informacji co mu się zarzuca. Ponadto bez doręczenia mu przetłumaczonych wyżej wymienionych orzeczeń jego prawo do zakwestionowania zaskarżalnych postanowień i prawo do pozyskania wiadomości dotyczących sposobu zakończenia postępowania byłoby czysto iluzoryczne⁶.

branych przepisów, LEX/el. 2016, komentarz do art. 72, teza 2; K. Witkowska, Tłumacz w postępowaniu karnym, *Prokuratura i Prawo* 2014, nr 1, s. 34–35; A. Wiltos, *Prawo...*, s. 133–135.

⁶ Trudno jednak nie zauważyć, że obowiązująca kodyfikacja karnoprocesowa nie koncentruje się w takim samym stopniu na osobie pokrzywdzonego (drugiej strony postępowania przygotowawczego), co niektórych autorów prowadzi do konkluzji o asymetrii uprawnień pokrzywdzonego i oskarżonego, z uwagi na nieuwzględnienie prawnie chronionych interesów tego pierwszego, do czego odnosi się art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k. (R. A. Stefański, *Udział...*, s. 376–377; S. Stachowiak, *Uprawnienie pokrzywdzonego do korzystania z pomocy tłumacza w polskim procesie karnym*, *Prokuratura i Prawo* 2000, nr 12, s. 7–14; E. Bieńkowska, *Uprawnienia pokrzywdzonego w ujęciu nowych projektów nowelizacji prawa karnego*, *Prokuratura i Prawo* 2014, nr 11–12, s. 79–81; K. Witkowska, *Tłumacz...*, s. 38–40; M. Toruński, *Prawo do tłumaczenia pokrzywdzonego w polskim procesie karnym – wybrane zagadnienia*, *Problemy Prawa Karnego* 2021, t. 5, s. 2–3, 11–14; H. Paluszkiewicz, *Nowe środki ochrony pokrzywdzonego w polskim prawie karnym procesowym na tle europejskiej polityki karnej*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 2010, z. 3, s. 34). Jedynie w odniesieniu do oskarżyciela posiłkowego (art. 56a k.p.k.) i oskarżyciela prywatnego (art. 60a k.p.k.) obowiązkowe jest doręczenie orzeczeń kończących postępowanie i orzeczeń podlegających zaskarżeniu wraz z tłumaczeniem. Trzeba mieć jednak na uwadze, że w stosunku do pokrzywdzonego zastosowanie może mieć art. 204 § 1 pkt 2 k.p.k. (przesłuchanie pokrzywdzonego niewładającego językiem polskim) oraz § 2 (zachodzi potrzeba przełożenia na język polski pisma sporządzonego w języku obcym lub odwrotnie albo zapoznania pokrzywdzonego z treścią przeprowadzanego dowodu), przy czym regulacja karnoprocesowa jest w tym zakresie mniej stanowcza i węższa niż art. 5 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. z 2023 r., poz. 217), czy art. 72 k.p.k. (zob. też np. A. Wiltos, *Prawo...*, s. 135–136; J. Długosz, *Prawo do udziału tłumacza jako jedna z przesłanek rzetelnego procesu karnego*, *Investigationes Linguisticae* 2009, t. 17, s. 102–103; M. Toruński, *Prawo...*, s. 5–8). Dalej idące gwarancje w tym zakresie przewiduje dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz. U. UE. L 2012, nr 315, poz. 37). Zgodnie z art. 7 ust. 1 dyrektywy ofiara przestępstwa ma prawo do bezpłatnego tłumaczenia ustnego wszelkich rozmów z nią oraz przesłuchań i tłumaczenia ustnego w związku z jej czynnym udziałem w rozprawie sądowej i wszelkich niezbędnych posiedzeniach. Pokrzywdzony może też uzyskać (na wniosek) bezpłatne tłumaczenie pisemne informacji niezbędnych do skorzystania z przysługujących praw w postępowaniu karnym w zakresie w jakim informacje te są pokrzywdzonemu udostępniane; dotyczy to co do zasady przynajmniej

W tym kontekście nie jest jednak jasne z czego wynika obowiązek tłumaczenia postanowienia o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów. Dla skutecznego wydania ww. postanowienia konieczne jest co do zasady ogłoszenie postanowienia, a następnie przesłuchanie podejrzanego (art. 313 § 1 i art. 314 k.p.k.). Innymi słowy, niezbędna w tym przypadku jest obecność oskarżonego, która pociąga za sobą obowiązek wezwania tłumacza (art. 72 § 2 k.p.k.), niezależnie od stanowiska samego oskarżonego (podejrzanego) w tym przedmiocie⁷, co służy zarówno zapewnieniu prawa do obrony jak i możliwości sprawnego przeprowadzenia zaplanowanych czynności procesowych⁸. Oczywistym jest przy tym, że tłumacz powinien na bieżąco relacjonować podejrzanemu m.in. czego dotyczy postanowienie, a zatem do czego odnosi się zarzut stawiany podejrzanemu. To pociąga za sobą uzyskanie przez podejrzanego informacji o tym czego dotyczy postępowanie.

decyzji kończącej postępowanie karne, a także (na wniosek) uzasadnienie tej decyzji lub krótkie jego streszczenie (ust. 3). Dyrektywa zapewnia też prawo do uzyskania tłumaczenia informacji o dacie i miejscu rozprawy (ust. 4). Ofiara może złożyć uzasadniony wniosek o uznanie dokumentu za istotny, ale nie ma wymogu tłumaczenia fragmentów istotnych dokumentów niemających znaczenia dla umożliwienia ofierze czynnego udziału w postępowaniu karnym (ust. 5). Zamiast tłumaczenia pisemnego dokumentów wymienionych w ust. 1 i 3 można zapewnić tłumaczenie ustne lub ustne streszczenie istotnych dokumentów, o ile nie wpłynie to negatywnie na rzetelność postępowania (ust. 6). Pokrzywdzony może zaskarżyć decyzję o odmowie zapewnienia tłumaczenia ustnego lub pisemnego; tryb zaskarżenia określa prawo krajowe (ust. 7). Jednocześnie kwestie związane z tłumaczeniami ustnymi i pisemnymi oraz rozpoznaniem skargi na decyzję o odmowie zapewnienia tłumaczenia nie mogą wydłużać w sposób nieuzasadniony postępowania karnego (ust. 8). Nie ma wątpliwości, że obowiązki ciążące na państwie członkowskim przewidziane w dyrektywie 2012/29/UE nie zostały w całości implementowane do prawa krajowego (tak np. M. Toruński, *Prawo...*, s. 9–11). Dotyczy to chociażby możliwości zaskarżenia decyzji procesowej o odmowie tłumaczenia pisemnego lub ustnego.

⁷ Jedyną przesłanką zastosowania art. 72 § 2 k.p.k. jest stwierdzenie, iż w toku postępowania należy wykonać czynność z udziałem podejrzanego, który nie włada językiem polskim w wystarczającym stopniu. Zob. też R. A. Stefański, (w:) *Kodeks...*, komentarz do art. 72, tezy 1 i 2; T. Grzegorzczak, (w:) *Kodeks postępowania karnego*. Tom I. Artykuły 1–467. Komentarz, Warszawa 2014, komentarz do art. 72, teza 6.

⁸ W doktrynie art. 72 k.p.k. przypisywana jest wyłącznie funkcja gwarancyjna (por. R. A. Stefański, (w:) *Kodeks...*, komentarz do art. 72, teza 1). Trudno jednak pominąć, że przy okazji zapewnienia podejrzanemu prawa do obrony tłumacz wykazuje również istotną pomoc dla organów procesowych. Bez jego udziału przeprowadzenie czynności procesowych byłoby bowiem co najmniej istotnie utrudnione (T. Grzegorzczak, (w:) *Kodeks...*, komentarz do art. 72, teza 7; R. A. Stefański, *Udział...*, s. 369; K. Witkowska, *Tłumacz...*, s. 31; K. Liber-Kwiecińska, *Tłumacz ustny w postępowaniu karnym*, *Między Oryginałem a Przekładem* 2021, nr 4, s. 100–102; por. B. Zygmunt, *Prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza w postępowaniu karnym w świetle standardów europejskich*, *Państwo i Prawo* 2004, nr 7, s. 76–87).

Zachodzi zatem wątpliwość czemu ma służyć doręczenie podejrzanemu niewładającemu językiem polskim postanowienia o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, skoro w ramach czynności przesłuchania go po ogłoszeniu ww. postanowienia podejrzanym i tak wie jaki konkretnie czyn jest mu zarzucany, skoro przekazał mu to tłumacz⁹. Należy w tym miejscu podkreślić, że o ile doręczenie podejrzanemu niewładającemu językiem polskim w wystarczającym stopniu orzeczeń kończących i zaskarżalnych jest usprawiedliwione koniecznością zapewnienia mu przysługujących mu gwarancji procesowych na takim samym poziomie co w przypadku podejrzanym władającym językiem polskim¹⁰, to tego typu uzasadnienie nie może być utrzymane w odniesieniu do postanowienia o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów. Podejrzanym i tak przecież wie czego dotyczy prowadzone przeciwko niemu postępowanie. Obowiązująca ustawa karnoprocesowa w żadnym miejscu nie wymaga doręczenia podejrzanemu władającemu językiem polskim postanowień o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów – wymagane jest jedynie ogłoszenie mu tych postanowień. Dochodzi więc w tym zakresie do nieuprawnionego uprzywilejowania podejrzanego korzystającego z pomocy tłumacza. Z kolei konieczność doręczenia każdemu oskarżonemu (podejrzanemu) aktu oskarżenia, orzeczeń zaskarżalnych i kończących postępowanie wydawanych w fazie postępowania przygotowawczego jednoznacznie wynika z obowiązujących przepisów procesowych (art. 338 § 1 k.p.k.¹¹; art. 100 § 4 i 6 w zw. z art. 106 k.p.k., art. 306 § 1a pkt 1 k.p.k.).

⁹ Nie sposób pominąć, że na gruncie regulacji ustawowej ustne przedstawienie zarzutu (art. 308 § 2, art. 325g § 1 k.p.k.) nie kreuje obowiązku doręczenia podejrzanemu tłumaczenia np. protokołu przesłuchania choćby w części odnoszącej się do treści zarzutu (D. Drajewicz, (w:) Kodeks..., komentarz do art. 72, nb 10).

¹⁰ Jak pisze R. A. Stefański, (w:) Kodeks..., komentarz do art. 72, teza 1: „Oskarżony, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, znajduje się w sytuacji gorszej niż oskarżony, który rozumie język polski i jest w stanie w tym języku się wyśłowić”. Po otrzymaniu wspomnianych orzeczeń podejrzanym władającym językiem polskim nie powinien mieć problemu z ich rozumieniem i podjęciem decyzji co do ewentualnego ich zaskarżenia. W przypadku podejrzanego nieznającego języka polskiego ma to umożliwiać tłumaczenie. Dlatego nie ma wątpliwości, że bieg terminu do zaskarżenia doręzonego podejrzanemu orzeczenia rozpoczyna się dopiero od doręczenia mu tego orzeczenia wraz z tłumaczeniem (tak np. postanowienie SA w Katowicach z dnia 29 października 2003 r., sygn. II AKz 919/03, LEX nr 104048).

¹¹ W odniesieniu do obowiązku doręczenia aktu oskarżenia warto zauważyć, iż skoro jest to czynność wykonywana już w postępowaniu sądowym, to obowiązek uzyskania tłumaczenia skargi oskarżyciela obciąża sąd po stwierdzeniu, iż skarga ta spełnia warunki formalne (postanowienie SN z dnia 24 sierpnia 2016 r., sygn. V KK 67/16, LEX nr 2103710; por. odmiennie i błędnie postanowienie SA w Krakowie z dnia 16 grudnia 1992 r., sygn. II AKz 276/92, LEX nr 27751). Gdyby przyjąć odmiennie, to np. w odnie-

Warto przy tym zauważyć, że w orzecznictwie wyrażono pogląd, że prawo do tłumacza służy oskarżonemu „w zakresie, w jakim jest to konieczne dla zabezpieczenia elementarnych gwarancji procesowych”, a obowiązek tłumaczenia dotyczy „tylko materiałów niezbędnych dla zapewnienia oskarżonemu rzetelnego procesu”, a nie całych akt danej sprawy¹². Judykatura interpretowała rozszerzająco art. 72 § 3 k.p.k. w kierunku nałożenia na organy procesowe obowiązku tłumaczenia np. apelacji strony przeciwnej¹³. Jednak obowiązek doręczenia apelacji strony przeciwnej w każdym przypadku (z wyjątkiem spraw, w których doszło do wyłączenia jawności rozprawy ze względu na ochronę informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”) nakłada art. 448 § 2 k.p.k. Tego typu rozszerzająca wykładnia¹⁴ jest zatem usprawiedliwiona, jeśli uwzględnimy konieczność zapewnienia oskarżonemu niewładającemu językiem polskim tego samego standardu gwarancji procesowych co w przypadku oskarżonego władającego tym językiem. Nie ma również wątpliwości co do tego, że zakresem zastosowania art. 72 § 3 k.p.k. objęte

sieniu do aktu oskarżenia wnoszonego przez oskarżyciela publicznego niejednokrotnie niemożliwe byłoby zachowanie 14-dniowego lub 7-dniowego terminu na wniesienie aktu oskarżenia (art. 331 § 1 i 3 k.p.k.), co w przypadku stosowania tymczasowego aresztowania prowadziłoby do nadmiernego i zbędnego wydłużania obowiązywania tego środka (zob. A. Ochnio, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 24 sierpnia 2016 r., sygn. V KK 67/16, Orzecznictwo Sądów Polskich 2018, z. 2, s. 91). *De lege lata* kwestię tę ostatecznie przesądza obowiązujący od 28 września 2023 r. art. 338 § 6 k.p.k.

¹² Postanowienie SN z dnia 4 kwietnia 2012 r., sygn. III KK 133/11, LEX nr 1213392. Konieczność tłumaczenia niemal całych akt danej sprawy bądź przynajmniej istotnych dowodów w sprawie może się jednak pojawić, gdy podejrzany niewładający językiem polskim zechce skorzystać z prawa do końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania (art. 321 k.p.k.). Skoro jest to czynność z udziałem podejrzanego niewładającego językiem polskim w wystarczającym stopniu, to aktualizuje się obowiązek wezwania do tej czynności tłumacza (art. 72 § 2 k.p.k.; zob. też T. Grzegorzczak, (w:) Kodeks..., komentarz do art. 72, teza 4; B. Zygmunt, Prawo..., Państwo i Prawo 2004, nr 7, s. 76–87). Brak jest jednak podstaw do przyjęcia, iż powinno to być tłumaczenie pisemne. Wystarczające jest w tym wypadku ustne tłumaczenie symultaniczne. Tego typu wykładnia znajduje oparcie w orzecznictwie konwencyjnym (zob. np. decyzja ETPC z dnia 5 stycznia 2010 r., 13205/07, Diallo vs. Szwecja, LEX nr 551326).

¹³ Zob. np. wyrok SN z dnia 22 marca 2007 r., sygn. V KK 190/06, LEX nr 301125.

¹⁴ Przy czym warto zauważyć, że zdaniem Sądu Najwyższego, usprawiedliwieniem takiej praktyki jest zasada lojalności procesowej (zob. np. postanowienie SN z dnia 8 października 2009 r., sygn. V KK 99/09, LEX nr 529606; wyrok SN z dnia 24 lipca 2008 r., sygn. V KK 28/08, LEX nr 438505), stanowiąca element zasady rzetelnego procesu (art. 6 ust. 1 EKPC, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Dz. U. UE C z 2007 r., nr 303, poz. 1).

są także wyroki¹⁵. Nie można także pominąć, że *de lege lata* doręczenie oskarżonemu przetłumaczonej apelacji strony przeciwnej może być uzasadnione treścią art. 204 § 2 k.p.k., a mianowicie potrzebą przełożenia ww. pisma na język obcy, którym władza oskarżony. Wprawdzie art. 72 k.p.k. stanowi *lex specialis* względem art. 204 k.p.k. poprzez odrębne uregulowanie ustawowych uprawnień podejrzanego związane z korzystaniem pomocy tłumacza¹⁶, ale przecież pierwszy z tych przepisów nie wyklucza stosowania art. 204 k.p.k. w zakresie nieobjętym zakresem zastosowania art. 72 k.p.k. W doktrynie wprawdzie funkcjonuje pogląd, iż art. 204 k.p.k. nie ma charakteru gwarancyjnego, lecz stanowi dyrektywę postępowania, o czym świadczy jego umiejscowienie w dziale V k.p.k.¹⁷ Jednakże samo umiejscowienie przepisu nie może mieć przesądzającego znaczenia dla interpretacji wynikających z niego norm, zwłaszcza gdy za odmienną wykładnią przemawia prawo wspólnotowe, o czym będzie mowa poniżej.

¹⁵ Dotyczy to zarówno wyroków sądów pierwszej instancji (zaskarżalnych w trybie art. 422 § 1 i art. 444 § 1 k.p.k. – dla uzyskania przetłumaczonego wyroku z uzasadnieniem konieczne jest jednak złożenie wniosku przez oskarżonego; zob. też postanowienie SN z dnia 18 czerwca 2002 r., sygn. III KKN 410/99, LEX nr 55525), jak i wyroków sądów odwoławczych. Jeżeli sąd odwoławczy zmienia lub utrzymuje zaskarżony wyrok w mocy, to na wniosek oskarżonego powinien doręczyć mu swój wyrok wraz z uzasadnieniem (art. 457 § 2 k.p.k.). W takim przypadku wyrok sądu odwoławczego stanowi orzeczenie kończące postępowanie, a niekiedy może być również orzeczeniem podlegającym zaskarżeniu, o ile spełnione są warunki do wniesienia kasacji (art. 520 § 2, art. 523 § 2 i 3 k.p.k.). Z kolei kasatoryjny wyrok sądu odwoławczego jest zaskarżalny z mocy art. 539a § 1 k.p.k. Funkcjonuje pogląd, że z art. 72 § 3 k.p.k. i innych przepisów nie wynika obowiązek doręczenia oskarżonemu uzasadnień orzeczeń (postanowienie SN z dnia 19 stycznia 2011 r., sygn. IV KK 312/10, LEX nr 1312735; podobnie M. Fingas, Prawo oskarżonego do tłumaczenia ustnego oraz pisemnego w polskim procesie karnym w świetle unormowań dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z 20.10.2010 r., Przegląd Sądowy 2019, nr 6, s. 112). W odniesieniu do wyroków pogląd ten można zaakceptować tylko w sytuacji, gdy oskarżony nie składał wniosku o uzasadnienie orzeczenia i jednocześnie sąd nie jest zobligowany do sporządzenia uzasadnienia z urzędu (skoro sąd nie doręcza oskarżonemu władającemu językiem polskim wyroku wraz z uzasadnieniem z urzędu, to nie ma takiego obowiązku również w stosunku do oskarżonego niewładającego językiem polskim – zob. S. Steinhorn, (w:) Kodeks..., komentarz do art. 72, teza 7). W pozostałych przypadkach doręczenie przetłumaczonego wyroku i uzasadnienia wyłącznie w języku polskim czyni prawo oskarżonego do obrony wyłącznie iluzorycznym, zwłaszcza jeśli uwzględnić fakt, że nie ma wątpliwości (pomimo że art. 72 § 3 k.p.k. wprost o tym nie stanowi) tłumaczeniu podlegają środki odwoławcze wniesione przez strony przeciwne względem oskarżonego, które przecież nie mają aż tak istotnego znaczenia dla oskarżonego jak wyroki (zob. też M. Fingas, Prawo..., s. 112–113).

¹⁶ Zob. np. T. Grzegorzczak, (w:) Kodeks..., komentarz do art. 72, teza 2.

¹⁷ Por. np. A. Wiltoś, Prawo..., s. 133; B. Zygmunt, Prawo..., s. 80.

Należy podkreślić, że art. 72 § 3 k.p.k. *in fine* dotyczący możliwości poprzestania (za zgodą podejrzanego) na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia nie odnosi się do postanowień o przedstawieniu, uzupełnieniu i zmianie zarzutów, ponieważ nie mają one charakteru orzeczeń kończących. *De lege lata* stanowisko oskarżonego dotyczące potrzeby doręczenia mu tłumaczenia ww. postanowień jest nieistotne, choć zakończenie postępowania przygotowawczego, które znalazło się w fazie *in personam*, bez doręczenia podejrzanemu przetłumaczonego postanowienia o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów nie powinno być traktowane jako dotknięte szczególnym brakiem, o ile w czynnościach ogłoszenia zarzutu i przesłuchaniu podejrzanego brał udział tłumacz, a następnie podejrzanemu doręczono akt oskarżenia lub orzeczenie kończące postępowanie (w przypadku umorzenia).

Uznać zatem należy, że art. 72 § 3 k.p.k. w zakwestionowanej części w istocie nie służy realizacji procesowych gwarancji podejrzanego, a prowadzi jedynie do przedłużenia postępowania¹⁸ i nadmiernego zwiększenia jego kosztów¹⁹. Koszty związane z udziałem w postępowaniu tłumacza w zakresie koniecznym dla zapewnienia oskarżonemu jego prawa do obrony zawsze ponosi Skarb Państwa (art. 619 § 3 k.p.k.), niezależnie od rodzaju prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie²⁰.

Nie sposób pominąć, że z art. 6 ust. 3 lit. a EKPC i art. 14 ust. 3 lit. a MPPOiP wynika prawo do otrzymania niezwłocznie szczegółowej infor-

¹⁸ Związanego z koniecznością wydania postanowienia o powołaniu biegłego tłumacza, doręczenia mu stosownych materiałów, sporządzenia i nadesłania tłumaczenia przez tłumacza, a następnie doręczenia postanowienia wraz z tłumaczeniem podejrzanemu.

¹⁹ Stawki wynagrodzenia tłumacza przysięgłego za sporządzenie poświadzonego tłumaczenia określa § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego (Dz. U. z 2021 r., poz. 261). Stawki te mogą być podwyższone o 25% z uwagi na to, że przesłane tłumaczowi materiały mogą zawierać frazeologię i terminologię specjalistyczną (§ 3 pkt 1 rozporządzenia).

²⁰ Pozostaje to zgodne z art. 4 dyrektywy 2010/64/UE w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz. U. UE L z 2010 r., Nr 280, poz. 1, dalej: dyrektywa 2010/64/UE) i art. 6 ust. 3 lit. e EKPC. Na gruncie tego ostatniego przepisu jednoznacznie przyjęto, że zwolnienie od kosztów w tym wypadku jest bezwarunkowe i całościowe (zob. C. N o w a k, Prawo..., s. 94; postanowienie SN z dnia 13 września 2016 r., sygn. V KK 36/16, LEX nr 2122066). Przepis art. 619 § 3 k.p.k. obowiązuje od 1 lipca 2003 r., w związku z czym uprzednio formalnie możliwe było zasądzenie od skazanego kosztów tłumaczenia w ramach kosztów sądowych na zasadach ogólnych, co oczywiście było sprzeczne ze standardem konwencyjnym (C. N o w a k, Prawo..., s. 96). Te niezgodności orzecznictwo próbowało korygować poprzez odwołanie do regulacji międzynarodowych (zob. np. postanowienie SA w Białymstoku z dnia 21 listopada 1995 r., sygn. II Akz 293/95, LEX nr 29425).

macji w języku dla zrozumiałym dla oskarżonego o rodzaju (istocie) i przyczynie oskarżenia. Interpretując te regulacje ściśle językowo można byłoby przyjąć, że ten obowiązek spoczywający na organie procesowym aktualizuje się dopiero w fazie postępowania sądowego, ponieważ dopiero wtedy mamy do czynienia z oskarżeniem zindywidualizowanej osoby o konkretny czyn. Nawet jeśli rozumieć je (zasadnie) rozszerzająco i funkcjonalnie w kierunku zapewnienia podobnych gwarancji procesowych już w fazie postępowania przygotowawczego podejrzanemu²¹, nie sposób przyjąć, że EKPC i MPPoiP przewiduje konieczność udzielenia podejrzanemu takiej informacji pisemnie²². Ogłoszenie treści zarzutów i następcze przesłuchanie z udziałem tłumacza powinno być zatem z tej perspektywy wystarczające²³. Potwierdza to orzecznictwo ETPC: „art. 6 ust. 3 lit. e nie idą tak daleko, by wymagać pisemnego przetłumaczenia wszystkich dowodów przedstawionych na piśmie lub urzędowych dokumentów wydanych w postępowaniu. W tej mierze należy wskazać, iż tekst odnośnych przepisów posługuje się słowem „tłumacz” (ang. *interpreter*), a nie tłumacz pisemny (ang. *translator*). Sugeruje to, iż ustna pomoc językowa może spełniać wymogi Konwencji”²⁴.

W tym kontekście warto podkreślić, że art. 2 ust. 1 dyrektywy 2010/64/UE nakazuje zapewnić tłumaczenie ustne podczas postępowania karnego przed organami śledczymi i sądowymi, w tym również podczas przesłuchania przez policję, wszystkich rozpraw sądowych oraz wszelkich niezbędnych posiedzeń. Problematyczne w tym kontekście mogą okazać się jednak regulacje określone w art. 3 dyrektywy 2010/64/UE. Zgodnie z ust. 1, państwa członkowskie zapewniają, aby podejrzanym lub oskarżonym, którzy nie rozumieją języka danego postępowania karnego, zapewniono w rozsądnym terminie tłumaczenie pisemne wszystkich dokumentów istotnych dla zapewnienia ich zdolności

²¹ Por. orzecznictwo EKPC przywołane przez R. A. Stefańskiego, (w:) Kodeks..., komentarz do art. 72, teza 3. Wspiera to treść art. 1 ust. 2 dyrektywy 2010/64/UE, zgodnie z którym prawo do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym ma zastosowanie do osób od chwili, gdy właściwe organy danego państwa członkowskiego poinformują je, za pomocą oficjalnego powiadomienia lub w inny sposób, że są one podejrzane lub oskarżone o popełnienie przestępstwa.

²² Jak wskazuje M. Fingas, Prawo..., s. 109, przed wejściem w życie dyrektywy 2010/64/UE istnienie prawa do tłumaczenia ustnego na gruncie EKPC wynikało z orzecznictwa ETPC, ponieważ takie prawo nie wynikało z przepisów Konwencji.

²³ W orzecznictwie ETPC przyjmowano nawet brak konieczności pisemnego tłumaczenia aktu oskarżenia, jeżeli oskarżony otrzymuje wystarczająco szczegółową ustną informację o jego treści (C. Nowak, Prawo..., s. 93).

²⁴ Wyrok ETPC z dnia 18 października 2006 r., 1814/02, *Hermi vs. Włochy*, LEX nr 195925.

do wykonywania swojego prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania. Jako istotne dokumenty w ust. 2 uznano wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok. Z ust. 4 wynika, że nie ma wymogu tłumaczenia fragmentów istotnych dokumentów, które nie mają znaczenia do celów umożliwienia zrozumienia przez podejrzanych lub oskarżonych zarzutów i dowodów przeciwko nim. Porównanie ust. 2 z ust. 4 prowadzi do wniosku, że na gruncie dyrektywy pisemne tłumaczenie zarzutu²⁵ jest co do zasady obowiązkowe, przy czym zakres zastosowania art. 3 ust. 1 dyrektywy 2010/64/UE jest niewątpliwie szerszy niż art. 72 § 3 k.p.k. i *in concreto* może obejmować np. opinie biegłych czy protokoły zeznań świadków²⁶. Z całą pewnością dokumentem istotnym będzie również uzasadnienie orzeczenia, które podlega doręczeniu wraz z tłumaczeniem. Jednocześnie nie sposób abstrakcyjnie określić zamknięty katalog istotnych dokumentów podlegających obowiązkowi pisemnego tłumaczenia²⁷. Istotnym kryterium będzie to, czy dany dokument pozwala poznać sprawę na tyle, by wystarczyło to do podjęcia efektywnej obrony²⁸. Dyrektywa pozostawia tu pewną sferę uznania dla organów procesowych przyznając im kompetencję do decydowania, czy inne dokumenty (niewskazane w art. 3 ust. 2) mają istotny charakter, przy czym podejrzani, oskarżeni i obrońcy mogą w tym przedmiocie złożyć uzasadniony wniosek²⁹ (art. 3 ust. 3 dyrektywy 2010/64/UE)³⁰. Nie ma wymogu tłumaczenia fragmentów istotnych dokumentów, które nie mają znaczenia do

²⁵ Przez co należy rozumieć nie tylko postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ale też uzupełnieniu i zmianie zarzutów.

²⁶ M. Matusiak-Frańczak, Prawo do tłumaczenia istotnych dokumentów w sprawach karnych. Glosa do wyroku TS z dnia 12 października 2017 r., C-278/16, LEX/el. 2018.

²⁷ Na etapie przygotowywania dyrektywy proponowano poszerzenie art. 3 ust. 2 o „najważniejsze dokumenty dowodowe” od czego jednak odstąpiono z uwagi na ryzyko wysokich kosztów (M. Fingas, Prawo..., s. 110).

²⁸ Tak A. Górski, M. Toruński, Zmiany..., s. 137.

²⁹ Na temat problemów związanych z koniecznością umotywowania wniosku zob. M. Fingas, Prawo..., s. 110–111.

³⁰ Art. 3 ust. 5 dyrektywy 2010/64/UE przewiduje również konieczność zapewnienia prawa do zakwestionowania decyzji stwierdzającej brak potrzeby tłumaczenia dokumentów lub ich fragmentów, a kiedy tłumaczenie pisemne zostało zapewnione – możliwość złożenia skargi, że jakość tłumaczenia jest niewystarczająca, aby zagwarantować rzetelność postępowania. Na braki regulacji krajowej w tym zakresie uwagę zwraca M. Fingas, Prawo..., s. 120–121; M. Fingas, O konieczności poszerzenia zakresu kontroli zażaleniowej nad niektórymi decyzjami dotyczącymi praw oskarżonego – wybrane problemy implementacji unijnych dyrektyw w polskim procesie karnym, Białostockie Studia Prawnicze 2018, nr 1, s. 52–55.

celów umożliwienia zrozumienia przez podejrzanych lub oskarżonych zarzutów i dowodów przeciwko nim (ust. 4)³¹.

Warto przy tym zauważyć, że dyrektywa może być przynajmniej częściowo realizowana w krajowym porządku prawnym poprzez stosowanie art. 204 § 2 k.p.k. i jego interpretację w kierunku zapewnienia implementacji dyrektywy 2010/64/UE³². Przepis ten pozwala na wezwanie tłumacza, jeżeli zachodzi potrzeba zapoznania strony (w tym również podejrzanego/oskarżonego) z treścią przeprowadzanego dowodu. Na ocenę zaistnienia tej potrzeby niewątpliwie powinna rzutować istotność konkretnego dowodu biorąc pod uwagę przedmiot sprawy oraz kwestię zapewnienia realizacji prawa do obrony.

Od wspomnianych reguł wyjątek przewiduje art. 3 ust. 7 dyrektywy, zgodnie z którym zamiast tłumaczenia pisemnego można przedstawić tłumaczenie ustne lub streszczenie ustne istotnych dokumentów, pod warunkiem, że takie tłumaczenie ustne lub streszczenie ustne pozostaje bez uszczerbku dla rzetelności postępowania. Uzasadnieniem tej regulacji są względy odnoszące się do ekonomiki i szybkości postępowania³³. Do tego ust. 8 stanowi, że każde zrzeczenie się prawa do tłumaczenia pisemnego dokumentów, o których mowa w niniejszym artykule, następuje pod warunkiem, że podejrzani lub oskarżeni otrzymali uprzednią poradę prawną lub w inny sposób uzyskali pełną wiedzę na temat konsekwencji takiego zrzeczenia się tego prawa oraz że zrzeczenie się było jednoznaczne i dobrowolne.

Z powyższego wynika, że pomimo kategorycznego sformułowania art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy 2010/64/UE przepisy ust. 7 i 8 pozwalają na odstąpienie od tłumaczenia pisemnego każdego istotnego dokumentu, w tym również zarzutów, o ile podejrzany uzyskał wiedzę o konsekwencji zrzeczenia się tego prawa. Względy wynikające z zasady rzetelnego procesu wymagają również oczywiście uprzedniego ustnego poinformowania podejrzanego o treści zarzutów, co jednak (jak wskazano powyżej) jest immanentnie wpisane w czynność ogłoszenia zarzutu i przesłuchania podejrzanego z udziałem tłumacza.

³¹ W doktrynie wskazuje się na konieczność zawężającej wykładni art. 3 ust. 4 dyrektywy 2010/64/UE. Z opisanym wyjątkiem będziemy mieć do czynienia np. w sprawie wielopodmiotowej, w której fragmenty istotnego dokumentu odnoszą się wyłącznie do pozostałych współoskarżonych (M. F i n g a s, Prawo..., s. 111).

³² W doktrynie aktualny art. 72 § 3 k.p.k. jest krytykowany z uwagi na to, że nie pozwala oskarżonemu na złożenie wniosku o doręczenie mu dokumentów niewymienionych w jego treści (M. F i n g a s, Prawo..., s. 111–112).

³³ M. F i n g a s, Prawo..., s. 111.

Pozwala to wysnuć wniosek, że regulacje prawa wspólnotowego nie nakładają na organy procesowe bezwzględnego obowiązku pisemnego tłumaczenia postanowienia o przedstawieniu, uzupełnieniu i zmianie zarzutów, zwłaszcza gdy podejrzany odstępuje od możliwości uzyskania pisemnego tłumaczenia, gdyż wystarczające jest przedstawienie mu treści zarzutów w formie ustnej (jak ma to miejsce w przypadku podejrzanego władającego językiem polskim). Pozostaje to spójne z prawodawstwem międzynarodowym, na czele z EKPC.

Reasumując powyższe kwestie, przepis art. 72 § 3 k.p.k. powinien być sformułowany w następujący sposób: „Oskarżonemu, o którym mowa w § 1 postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego postanowienia o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, a także orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu”. Zaproponowana regulacja, podyktowana przede wszystkim względami ekonomiki procesowej³⁴, pozwalałaby na uniknięcie konieczności doręczania podejrzanemu tłumaczenia pisemnych zarzutów, o ile wyraziłby na to zgodę.

Bibliografia

Akty prawne

1. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW, Dz. U. UE. L 2012, nr 315, poz. 37.
2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym, Dz. U. UE L z 2010 r., Nr 280, poz. 1.
3. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Dz. U. UE C z 2007 r., Nr 303, poz. 1.
4. Konwencja o ochronie praw człowieka i wolności z 4 listopada 1950 r., Dz. U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284.
5. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, Dz. U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167.

³⁴ Bez uszczerbku dla ustawowych uprawnień oskarżonego i podejrzanego.

6. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego, Dz. U. z 2021 r., poz. 261.
7. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. z 2023 r., poz. 217.

Literatura

1. Bieńkowska E., Uprawnienia pokrzywdzonego w ujęciu nowych projektów nowelizacji prawa karnego, *Prokuratura i Prawo* 2014, nr 11–12.
2. Długosz J., Prawo do udziału tłumacza jako jedna z przesłanek rzetelnego procesu karnego, *Investigationes Linguisticae* 2009, t. 17.
3. Drajewicz D., (w:) D. Drajewicz (red.), *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1–424*, Warszawa 2020, komentarz do art. 72.
4. Fingas M., O konieczności poszerzenia zakresu kontroli zażaleniowej nad niektórymi decyzjami dotyczącymi praw oskarżonego – wybrane problemy implementacji unijnych dyrektyw w polskim procesie karnym, *Białostockie Studia Prawnicze* 2018, nr 1.
5. Fingas M., Prawo oskarżonego do tłumaczenia ustnego oraz pisemnego w polskim procesie karnym w świetle unormowań dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r., *Przeгляд Sądowy* 2019, nr 6.
6. Górski A., Toruński M., Zmiany w treści prawa do tłumaczenia w postępowaniu karnym według dyrektywy Komisji i Rady 2010/64/UE, *Białostockie Studia Prawnicze* 2014, t. 15.
7. Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Artykuły 1–467. Komentarz*, Warszawa 2014, komentarz do art. 72.
8. Liber-Kwiecińska K., *Tłumacz ustny w postępowaniu karnym, Między Oryginałem a Przekładem* 2021, nr 4.
9. Matusiak-Frańczak M., Prawo do tłumaczenia istotnych dokumentów w sprawach karnych. Glosa do wyroku TS z dnia 12 października 2017 r., sygn. C–278/16, LEX/el. 2018.
10. Nowak C., Prawo do korzystania z pomocy tłumacza w europejskim i polskim prawie karnym, *Prokuratura i Prawo* 1998, nr 10.
11. Ochnio A., Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 24 sierpnia 2016 r., sygn. V KK 67/16, *Orzecznictwo Sądów Polskich* 2018, z. 2.
12. Paluszkiewicz H., Nowe środki ochrony pokrzywdzonego w polskim prawie karnym procesowym na tle europejskiej polityki karnej, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 2010, z. 3.

13. Stefański R. A., (w:) Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1–166, Warszawa 2017, komentarz do art. 72.
14. Stefański R. A., (w:) Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1–166, Warszawa 2017, komentarz do art. 79.
15. Stefański R. A., Udział tłumacza w postępowaniu karnym jako przejaw rzetelnego procesu karnego, (w:) Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdry, Warszawa 2009.
16. Stachowiak S., Uprawnienie pokrzywdzonego do korzystania z pomocy tłumacza w polskim procesie karnym, *Prokuratura i Prawo* 2000, nr 12.
17. Steinborn S., (w:) S. Steinborn (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów, LEX/el. 2016.
18. Toruński M., Prawo do tłumaczenia pokrzywdzonego w polskim procesie karnym – wybrane zagadnienia, *Problemy Prawa Karnego* 2021, t. 5.
19. Wiltos A., Prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza w postępowaniu karnym. Wybrane zagadnienia, *Przegląd Prawa i Administracji* 2013, t. 92.
20. Witkowska K., Tłumacz w postępowaniu karnym, *Prokuratura i Prawo* 2014, nr 1.
21. Zygmunt B., Prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza w postępowaniu karnym w świetle standardów europejskich, *Państwo i Prawo* 2004, nr 7.

Orzeczenia

1. Decyzja ETPC z dnia 5 stycznia 2010 r., 13205/07, Diallo vs. Szwecja, LEX nr 551326.
2. Postanowienie SA w Krakowie z dnia 16 grudnia 1992 r., sygn. II AKz 276/92, LEX nr 27751.
3. Postanowienie SA w Białymstoku z dnia 21 listopada 1995 r., sygn. II AKz 293/95, LEX nr 29425.
4. Postanowienie SA w Katowicach z dnia 29 października 2003 r., sygn. II AKz 919/03, LEX nr 104048.
5. Postanowienie SA w Katowicach z dnia 14 czerwca 2006 r., sygn. II AKz 361/06, Legalis nr 78758.
6. Postanowienie SN z dnia 18 czerwca 2002 r., sygn. III KKN 410/99, LEX nr 55525.
7. Postanowienie SN z dnia 8 października 2009 r., sygn. V KK 99/09, LEX nr 529606.

8. Postanowienie SN z dnia 19 stycznia 2011 r., sygn. IV KK 312/10, LEX nr 1312735.
9. Postanowienie SN z dnia 4 kwietnia 2012 r., sygn. III KK 133/11, LEX nr 1213392.
10. Postanowienie SN z dnia 24 sierpnia 2016 r., sygn. V KK 67/16, LEX nr 2103710.
11. Postanowienie SN z dnia 13 września 2016 r., sygn. V KK 36/16, LEX nr 2122066.
12. Wyrok ETPC z dnia 18 października 2006 r., 1814/02, *Hermi vs. Włochy*, LEX nr 195925.
13. Wyrok SN z dnia 22 marca 2007 r., sygn. V KK 190/06, LEX nr 301125.
14. Wyrok SN z dnia 24 lipca 2008 r., sygn. V KK 28/08, LEX nr 438505.

Need for amendments to Article 72(3) of the Code of Criminal Procedure

Abstract

This paper addresses the need of amending Article 72, section 3 of the Code of Criminal Procedure. As it is, the said provision imposes an obligation for decisions to present charges, modify charges, or supplement charges to be served upon a suspect who is not sufficiently fluent in Polish. This paper claims that there are no reasons for such a regulation to be effective as a suspect learns the content of the said decisions during an interrogation (through an interpreter). These are also the European Convention on Human rights and EU regulations that do not impose any strict obligation of service on authorities conducting preparatory proceedings. Therefore, relevant amendments to Article 72, section 3 of the Code of Criminal Procedure, as well as elimination of the obligation to serve a translated decision where a suspect agrees thereto, would be grounded.

Key words

Criminal proceedings, interpreter, accused person, suspect, charges.